

Zápis

z obhajoby disertační práce mgr. Jana Bičovského, konané dne 18.5. 2011.

Téma práce: „ Intuice srovnávací metody“

Přítomni:

Doc. PhDr. Jiří Nekvapil, CSc. – předseda

Prof. PhDr. Eva Hajičová, DrSc.

Prof. PhDr. Jarmila Panevová, DrSc.

Prof. PhDr. Jan Kořenský, DrSc.

Doc. PhDr. Zdeněk Starý, CSc.

PhDr. Světlá Čmejrková, DrSc.

Mgr. Viktor Elšík, Ph.D.

PhDr. Otakar Šoltys, CSc.

Doc. PhDr. Petr Zemánek, CSc.

Prof. PhDr. Helena Kurzová, DrSc.

Mgr. Lucie Pultrová, Ph.D.

Předseda komise Doc. PhDr. Jiří Nekvapil, CSc. zahájil obhajobu a představil přítomným kandidáta.

Vedoucí Ústavu srovnávací jazykovědy Doc. PhDr. Petr Zemánek, CSc. jménem dlouhodobě nemocného školitele Doc. PhDr. Petra Vavrouška, CSc. představil doktoranda a seznámil komisi s uchazečem a jeho disertační prací.

Kandidát seznámil přítomné se svou disertační prací. Komentář k předložené prezentaci zahájil informací, že tématem jeho práce, rozdělené na části teoretickou, metodickou a závěr, je intuice a rozhodování v rekonstrukci s koncentrací na posledních třicet let, ovlivněných neodarwinismem.

V první části probírá otázku povahy jazyka a jeho změny, rekonstrukce a vysvětlení, metaforický rámec biologie a vztah typologie a intuice v lingvistově rozhodování. Za přelomovou

označil práci Rogera Lasse *Explaining Language Change*, se kterou kontrastují mnohé úvody a příručky (de)formující intuici nových adeptů oboru.

V metodické části srovnal postupy vlastní metody srovnávací a metody vnitřní rekonstrukce se získanými teoretickými závěry. Zamyslel se nad vztahem k exaktním vědám, přednostmi a omezeními tradičnějšího synchronního a diachronního přístupu, blížícího se evoluční lingvistice. Na příkladových studiích z indoevropské rekonstrukce, demonstroval jejich problémy a možné alternativy. Primárně na poli fonologie, kterou definoval jako studium kontinuity hlásek v psychoakustickém prostoru, a která je z dané perspektivy užitečná svojí afinitou ke kódovému systému. Za užitečný termín k analýze diachronní typologie hláskových změn označil fonoklin.

Poté oponenti přednesli závěry svých posudků. Prof. PhDr. Helena Kurzová, DrSc. vyzvedla termín "fonoklin" a ocenila definici jazyka jako populace gramatik proti Croftově definici "populace promluv". Upozornila, že polemické zaměření díla nezohledňuje žánry a cíle kritizovaných prací, a že by uvítala větší pozornost české oborové tradici, reprezentované jmény jako Vachek či Romportl či "adoptivní teorií".

Mgr. Lucie Pultrová, Ph.D. zhodnotila práci z pohledu historické lingvistiky, vyzvedla přesvědčivou argumentaci a "poctivou" práci se sekundární literaturou. Naopak zpochybnila strukturu práce, konkrétně oddělení srovnání a vnitřní rekonstrukce, a částečně beletristický styl. Některé probírané spory (konkrétně hláskový zákon versus analogie) považuje spíše za umělé než reálně existující.

Obě oponentky označily práci za původní, přínosnou a splňující požadavky kladené na práci disertační.

Kandidát Mgr. Jan Bičovský odpověděl na posudky oponentů. Naprosto souhlasil, že pro připravované vydání by bylo vhodné věnovat větší pozornost české literatuře a seskupit části práce odlišně, čímž by se zamezilo častějšímu opakování látky. Připustil, že jeho kritika úvodů a přehledů je poněkud jednostranná, nicméně to z jeho pohledu odpovídá riziku, že budou formovat intuici špatným směrem. Přiblížil svoji rekonstrukci praindoevropského vokalismus, kde shoda rekonstruovaného systému se sanskrtem je druhotná.

Oponentky se vyjádřily k vystoupení kandidáta. Prof. Kurzová souhlasila, že dané vysvětlení vokalismus je možné, i když ne zcela přesvědčivé. Poněkud kontrastuje s jednosměrností jazykových změn, zmíněnou kandidátem.

Diskuse:

V následné diskuzi vystoupil Mgr. Viktor Elšík, Ph.D., který se vrátil ke kritice Croftovy definice jazyka. Podle kandidáta nelze doložit, že by se věty takto masivně reprodukovaly. PhDr. Otakar Šoltys, CSc. upozornil na systémové pojmání fonologie u Vachka, a na fakt, že postmoderní pluralita vědeckých paradigmat předpokládá i pluralitu použité terminologie. Pozastavil se u teze spojené se jménem Umberta Eca, že struktura je gnoseologické, nikoli ontologické povahy, a tudíž i gramatika by byl nástroj gnoseologický, nikoli ontologický. Kandidát o tuto problematiku projevil živý zájem. Doc. PhDr. Jiří Nekvapil, CSc. kandidáta označil za svým způsobem "sociologa oboru" a připomněl definici kolektivu odborníků jako *community of practice*. Prof. PhDr. Jan Kořenský, DrSc. považuje práci za hodnotnou, pozastavil se nad tendencí slučovat intuici a axiom a nad srovnáváním jazyka a organismu. Kandidát upozornil, že biologie sloužila v jeho práci jako metafora.

Komise navrhla udělit kandidátovi titul doktor (Ph.D.).

Zapsal: Pavel Čech

Podpis předsedy komise: